

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน

(พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)

คำนำ

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (Department of Lands Action Plan On Human Rights) ได้จัดทำขึ้น เพื่อแสดงเจตจำนงในการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในภาพรวมของประเทศ การปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างให้สังคมไทยตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนตามหลักสากล อีกทั้ง ยังเป็นการแปลงแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติสำหรับหน่วยงานในสังกัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ตามลำดับ

กรมที่ดินจึงได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิในที่ดินของบุคคล การบริหารจัดการที่ดินของรัฐ รวมถึงการให้บริการประชาชนด้านที่ดินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของประชาชน และทรัพย์สินของรัฐที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และในการปฏิบัติราชการอาจเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนทั้งสองฉบับดังกล่าว เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) ขึ้น สำหรับให้หน่วยงานในสังกัดกรมที่ดิน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงการตระหนักรู้ถึงการคุ้มครอง (Protect) การเคารพ (Respect) และการเยียวยา (Remedy) ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล เพื่อขับเคลื่อนให้กรมที่ดินสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง

กรมที่ดิน กองแผนงาน

พฤษภาคม ๒๕๖๗

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

Department of Lands Action Plan On Human Rights (ค.ศ. 2024 – 2027)

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
ส่วนที่ ๒ ความเป็นมา กรอบแนวคิด และกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)	๔
ส่วนที่ ๓ สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน	๑๓
๓.๑ สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน	๑๓
๓.๒ สารสำคัญของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน	๑๕
ส่วนที่ ๔ แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)	๒๖
๔.๑ กรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)	๒๖
๔.๒ การดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน	๒๖
๔.๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)	๒๗
๔.๓.๑ แนวทางการพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดิน ที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๒๘
๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดิน ที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๓๑
๔.๓.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)	๓๒
ส่วนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล	๓๓
๕.๑ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๓๓

๕.๒ การติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๓๔

บรรณานุกรม

๓๕

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)	๘
แผนภาพที่ ๒ กรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) กับแผนระดับต่าง ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐	๙
แผนภาพที่ ๓ กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)	๑๒

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานตาม แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๒๙
ตารางที่ ๒ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๓๒

ส่วนที่ ๑

บทนำ

การประชุม World Conference on Human Right ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) ที่ประชุมได้มีการรับรองเอกสารสำคัญด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่ ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ (Vienna Declaration and Programme of Action) โดยย่อหน้าที่ ๗๑ ของปฏิญญาดังกล่าว ได้เสนอแนะให้แต่ละรัฐพิจารณาความจำเป็นในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนเพื่อกำหนดวิธีการที่จะให้มีการปรับปรุง ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ รัฐบาลไทย โดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการจัดทํานโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน ได้จัดทำ “ร่างนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน” สำหรับใช้เป็นกลไก เครื่องมือ และมาตรการให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ เห็นชอบร่างนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๘)” และได้มีการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาจนถึงปัจจุบัน

ในโอกาสที่แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) สิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ดังนี้

๑. เห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานที่ครอบคลุมการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ โดยดำเนินการในการกิจของหน่วยงาน และนำมิติด้านสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๒. ให้หน่วยงานต่าง ๆ รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปีละ ๑ ครั้ง

๓. ให้หน่วยงานภาครัฐ (ระดับกรมหรือเทียบเท่า) บรรจุนิติข้อมูลสิทธิมนุษยชนไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ในหลักสูตรฝึกอบรมข้าราชการในทุกระดับ และมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณากำหนดขอบเขตและเนื้อหาหลักการด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำแก่หน่วยงานในหลักสูตรการฝึกอบรมของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความเหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ รับทราบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ต่อไป โดยแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ เป็นการนำพื้นฐานของหลักการ UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs) ของคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลักที่สำคัญ ได้แก่ การคุ้มครอง (Protect) การเคารพ (Respect) และการเยียวยา (Remedy) มีสาระสำคัญประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ เพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงป้องกัน บรรเทา แก้ไขและเยียวยาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น กรมที่ดินในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินของบุคคล การบริหารจัดการที่ดินของรัฐ รวมถึงการให้บริการประชาชนด้านที่ดินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของประชาชน และทรัพย์สินของรัฐที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้ง ยังมีบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 3 เสาหลักที่สำคัญตามหลักการ UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs) กล่าวคือ เป็นเสาหลักที่ ๑ ที่ทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากบุคคลหรือองค์กรใดก็ตาม กรมที่ดินจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแปลงแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (Department of Lands Action Plan On Human Rights) ขึ้น ซึ่งเนื้อหาสาระในแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดินฯ จะมีความสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) รายด้าน รวม ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจและชุมชน รายกลุ่ม รวม ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนพิการ และสอดคล้องกับประเด็นหลัก (Key Priority Area) ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) รวม ๒ แผนปฏิบัติการ ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน และแผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการวิเคราะห์เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมที่ดิน และความพร้อมในการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนภารกิจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ทั้งสองฉบับดังกล่าวให้บรรลุผล อีกทั้ง เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกรมที่ดินทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติราชการได้อย่างครอบคลุม โดยคำนึงถึงการคุ้มครอง (Protect) การเคารพ (Respect) และการเยียวยา (Remedy) ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล เพื่อให้กรมที่ดินเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนภารกิจของประเทศให้สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับ

สิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และมุ่งสู่การเป็นองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ประเพณี องค์กรภาครัฐ ได้อย่างแท้จริง

อีกทั้ง การดำเนินงานตามภารกิจของกรมที่ดินได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการให้บริการ ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ด้านที่ดิน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (Vulnerable Groups) สามารถเข้าถึงบริการภาครัฐได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนควร ได้รับจากการให้บริการของภาครัฐตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล ด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม และสามารถรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในประเทศให้ดีขึ้น สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อ สิทธิมนุษยชน ที่อยู่อาศัย ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ในส่วนของแผนสิทธิมนุษยชนรายด้าน ได้แก่ แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมือง การ ปกครอง และแผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ นอกจากนี้ ภายใต้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วย ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เนื่องจากปัจจุบันภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนสังคม ทุกด้าน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Human Rights Council : HRC) ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ได้กำหนดแนวทางให้ทุกภาคส่วน ร่วมกันเฝ้าระวัง และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ ด้วยการมุ่งเน้นให้ภาครัฐแสดงบทบาทและทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และมาตรการในการป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน และหากเกิดการทำละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น หน่วยงานภาครัฐต้องมีส่วนร่วมในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ดังกล่าว ร่วมกับภาคธุรกิจด้วย ซึ่งกรมที่ดินในฐานะเป็นองค์กรภาครัฐจึงต้องตระหนักรู้และร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ในการขับเคลื่อนและบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันมิให้ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการภาคธุรกิจ กระทำละเมิดแก่ประชาชนและชุมชน

ส่วนที่ ๒

ความเป็นมา กรอบแนวคิด และกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๒.๑ ความเป็นมาในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ดังนี้

๑. เห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานที่ครอบคลุมการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ โดยดำเนินการในการกิจของหน่วยงาน และนำมิติด้านสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๒. ให้หน่วยงานต่าง ๆ รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปีละ ๑ ครั้ง

๓. ให้หน่วยงานภาครัฐ (ระดับกรมหรือเทียบเท่า) บรรจุวิชาสิทธิมนุษยชนไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ในหลักสูตรฝึกอบรมข้าราชการในทุกระดับ และมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณากำหนดขอบเขตและเนื้อหาหลักการด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำแก่หน่วยงานในหลักสูตรการฝึกอบรมของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความเหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ รับทราบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ต่อไป โดยแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ เป็นการนำพื้นฐานของหลักการ UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs) ของคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลักที่สำคัญ ได้แก่ การคุ้มครอง (Protect) การเคารพ (Respect) และการเยียวยา (Remedy) มีสาระสำคัญประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ เพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงป้องกัน บรรเทา แก้ไขและเยียวยาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น กรมที่ดินจึงได้ดำเนินการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าภารกิจและบทบาทอำนาจหน้าที่ในความรับผิดชอบของกรมที่ดินมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ในประเด็นด้านการเมือง การปกครอง

และด้านเศรษฐกิจและสังคม และยังสอดคล้องกับประเด็นรายกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ให้ความสำคัญและมุ่งปกป้องคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนพิการ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับประเด็นหลัก (Key.Priority.Area) ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) รวม ๒ แผนปฏิบัติการ ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน และแผนปฏิบัติการด้านชุมชนที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในแผนปฏิบัติการด้านชุมชนที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดเกี่ยวกับหน้าที่ของภาครัฐ (Duty of State) ไว้หลายเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย และกรมที่ดิน ทั้งในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน อาทิ การพิจารณามาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดิน รวมไปถึงการพิจารณาทบทวนหรือเพิกถอนพื้นที่ที่ไม่ผ่านการพิจารณาหรือที่เหมาะสม และการพิจารณาค่าชดเชย เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ที่ยังมีการพิพาทอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเหมาะสม โดยคำนึงถึงความเสียหายต่อวิถีชีวิตของผู้นั้นที่ถูกบังคับโยกย้ายและค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือครองสิทธิในที่ดินในรูปแบบใด การพิจารณาจัดตั้งกลไกตรวจตรา เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ กรณีการละเมิดสิทธิในที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยภาคธุรกิจ ซึ่งมีชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นลำดับแรก และคำนึงถึงสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในอาหาร สิทธิในการเข้าถึงที่ดิน เป็นต้น จึงเป็นที่มาในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) ขึ้น โดยในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) ได้ดำเนินการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวรายละเอียดดังนี้

๒.๒ กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๒.๒.๑ บริบทภายในประเทศ

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) (Department of Lands Action Plan On Human Rights (ค.ศ. 2024 – 2027)) ใช้กรอบการวิเคราะห์จากประเด็นพื้นฐานที่เป็นสถานการณ์ภาพรวม ข้อท้าทาย และเป็นประเด็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาที่กำหนดไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่เกี่ยวข้อง และอาจส่งผลกระทบต่อประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติงานในภารกิจของกรมที่ดิน โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(๑) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นแผนระดับที่ ๑ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ว่า “ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมาธิการที่ดินมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

(๒) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป็นแผนระดับที่ ๒ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในการพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งยังคงประเด็นในการขับเคลื่อนไว้เท่าเดิม จำนวน ๒๓ ประเด็น มีผลผูกพันให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องแปลงประเด็นเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมาธิการที่ดินเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ แผน ได้แก่ แผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศ แผนแม่บทประเด็นพลังงาน สังคม แผนแม่บทด้านความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม และแผนแม่บทด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ปรากฏรายละเอียดความสอดคล้อง ดังนี้

(๒.๑) แผนแม่บทประเด็นความมั่นคง มีเป้าหมายภายใต้กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เนื่องจากแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมาธิการที่ดิน มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศที่สอดคล้องตามหลักการสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการสร้างทัศนคติ การตระหนักรู้ และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรม สร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงและหลักสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับแผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง อาทิ (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

(๒.๒) แผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศ มีเป้าหมายในการส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานไทยและคนไทย ยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ สร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรองให้กับประเทศ เนื่องจากแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมาธิการที่ดินจัดทำขึ้นภายใต้แนวความคิดที่ว่า การปฏิบัติงานของกรรมาธิการที่ดินมีความสอดคล้องตามมาตรฐานสากล และพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทย่อย ในประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๒.๓) แผนแม่บทด้านพลังทางสังคม มีเป้าหมายในการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการจะบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ ได้นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในทุกระดับ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นกลไกในการช่วยสร้างโอกาสและแก้ไขปัญหาคือความไม่เสมอภาค เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยมีแผนแม่บทย่อยที่สอดคล้อง คือ การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

(๒.๔) แผนแม่บทด้านความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม มีเป้าหมายในระดับประเด็นของแผนแม่บท คือ คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น ด้วยการทำให้กรมที่ดินเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงบริการของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างเท่าเทียม อย่างไม่มีข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาส

(๒.๕) แผนแม่บทด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีเป้าหมายในระดับแผนแม่บทเพื่อให้กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศ มีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทัวถึง ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นธรรม เนื่องจากแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ จัดการและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

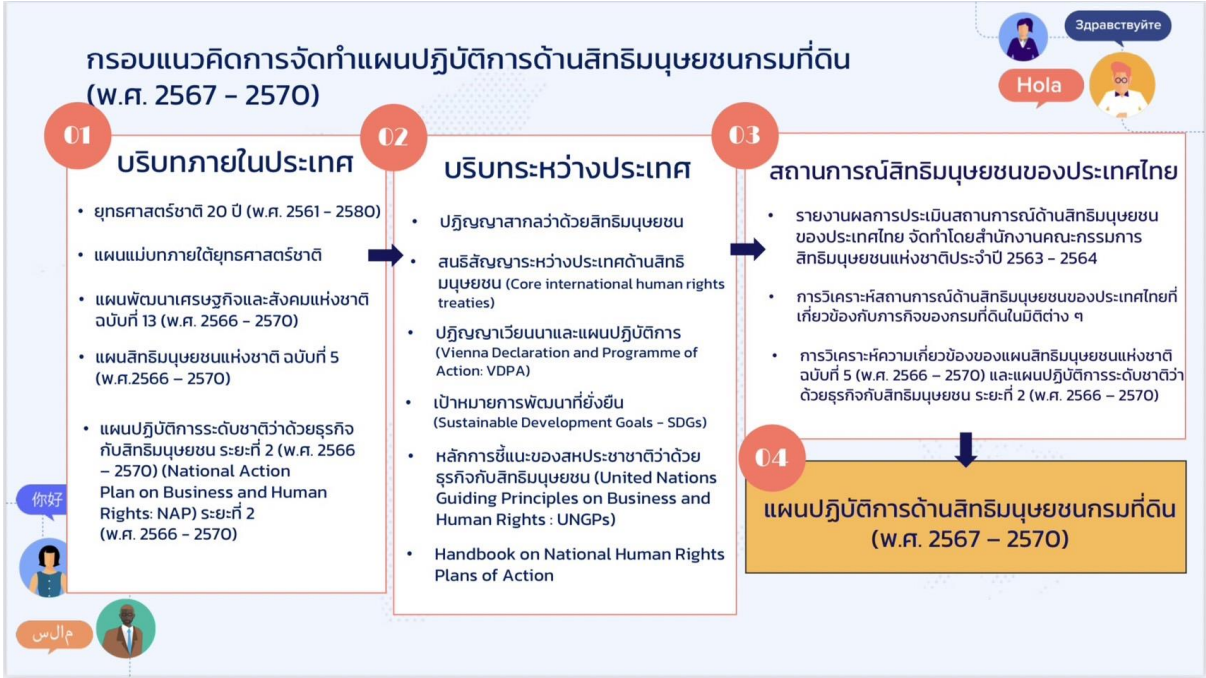
(๓) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ได้กำหนดทิศทางและประเด็นการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นดำเนินการในระยะ ๕ ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ โดยแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน สอดคล้องกับเป้าหมายหลักการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ ๑๓ ประกอบด้วย การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ให้มีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เตรียมความพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค และการสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทใหม่

(๔) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบทิศทางของหน่วยงานในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศ ปกป้อง คุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สร้างสังคมที่ตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยจำแนกเป็นแผนรายด้าน ๕ ด้าน และรายกลุ่มรวม ๑๑ กลุ่ม ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดินมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับแผนรายด้าน จำนวน ๒ ด้าน ดังนี้ ด้านการเมือง การปกครอง และด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ แผนรายกลุ่ม จำนวน ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนพิการ

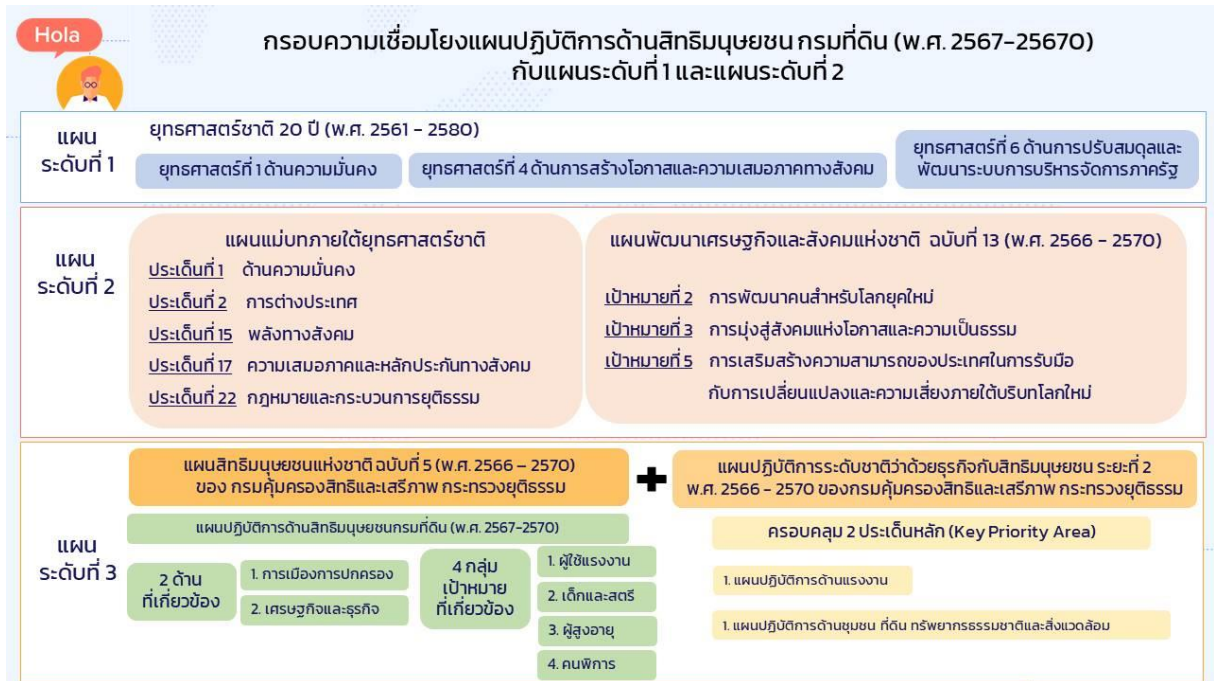
(๕) แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

เป็นกรอบนโยบายระดับชาติที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้กับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองประชาชนและชุมชนไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ ป้องกัน บรรเทา หรือแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการประกอบธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อและเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมุ่งหวังให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลัก (Key Priority Area) ๔ ประเด็น โดยแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดินมีความสอดคล้องกับประเด็นหลักของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ในประเด็นด้านแรงงาน ด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ ๑ : กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)

ดังนั้น การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน ซึ่งเป็นแผนในระดับที่ ๓ จึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ และแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากพลวัตรและเงื่อนไขการพัฒนาที่องค์กรกำลังเผชิญอยู่ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสบนความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ด้วยการส่งเสริม ปกป้องคุ้มครองและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร หรือส่งผลกระทบต่อประชาชน

แผนภาพที่ ๒ : กรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐) กับแผนระดับต่าง ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

๒.๒.๒ บริบทระหว่างประเทศ

(๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights : UDHR)

เป็นพื้นฐานกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่มีอยู่ในปัจจุบัน และถือเป็นเอกสารสำคัญในการกำหนดกรอบมาตรฐานสำหรับการออกแบบระบบการให้ความคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน แม้จะไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ก็เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่า มีสถานะเสมือนเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นหลักการกฎหมายทั่วไปที่ได้รับการยอมรับจากประชาคมระหว่างประเทศที่รัฐต้องปฏิบัติโดยไม่มีข้อยกเว้น (jus cogens) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งปวง และได้แจกแจงสิทธิต่าง ๆ ที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ อาทิ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางวัฒนธรรม และอื่น ๆ

(๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยสนธิสัญญา

ดังกล่าวมีลักษณะเป็นสัญญาพหุภาคี กล่าวคือ เป็นสนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไปเป็นภาคีสนธิสัญญา และเมื่อได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาแล้ว ถือว่ารัฐภาคีมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน ๗ ฉบับ และเกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐) ดังนี้

(๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) สารสำคัญของกติกา ICCPR ได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะพลเมือง ด้วยการกำหนดเจตจำนงของตนเอง สิทธิในเรื่องการเมือง และสามารถดำเนินการอย่างเสรีในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตน และการประกันสิทธิของรัฐบาลที่จะต้องส่งเสริมให้บังเกิดผลตามสิทธิดังกล่าว โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การนับถือศาสนา สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ การรวมตัวเป็นสมาคม เป็นต้น

(๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) สารสำคัญได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน อาทิ การประกันสิทธิความเท่าเทียมกันในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชายหญิงและเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย การห้ามลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การรับรองสิทธิในการทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยสภาพการทำงานที่ยุติธรรม ค่าจ้างที่เป็นธรรม ตามความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และความคุ้มครองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอในปัจจุบัน ๔

(๒.๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) สารสำคัญของอนุสัญญา คือ รัฐบาลมีพันธกรณีที่จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของคนพิการและรัฐบาลมีพันธกรณีที่จะต้องเผยแพร่อนุสัญญาฯ ให้ประชาชนทั่วไปทราบอย่างทั่วถึง โดยรวมถึงการเผยแพร่ในรูปแบบที่คนพิการในด้านต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้

(๓) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป็นกรอบการกำหนดแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติในการพัฒนาที่นำไปสู่การขจัดความยากจน การปกป้องสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ทุกคนได้ใช้ชีวิตอย่างสงบสุขและมั่งคั่ง มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มีวัตถุประสงค์ที่จะขจัดความยากจนในทุกมิติและทุกรูปแบบ รวมทั้ง เน้นการพัฒนาที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะถูกใช้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการพัฒนาทั้งของประเทศไทยและของโลกนับจากนี้ ระหว่างปี ค.ศ. 2016 – 2030 (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๗๙) ครอบคลุมระยะเวลา ๑๕ ปี

(๔) หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights : UNGPs) เป็นเอกสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน หลักการ UNGPs ไม่มีสภาพบังคับแต่ในเชิงเนื้อหาหลักการ UNGPs สอดคล้องกับสัญญา

หลักด้านสิทธิมนุษยชน และกฎบัตรสหประชาชาติต่าง ๆ ดังนั้น การรับหลักการ UNGPs ไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นโดยรัฐหรือเอกชน จึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความสมัครใจ

(๕) Handbook on National Human Rights Plans of Action จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้แต่ละประเทศได้นำมาปรับใช้เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ เพื่อพัฒนาการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแต่ละประเทศ เพื่อให้รัฐบาลและชุมชนสามารถทำให้การพัฒนาสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีผลในทางปฏิบัติ

๓. กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา กรมที่ดินไม่ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นเป็นการเฉพาะ ดังนั้น แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) เล่มนี้ จึงเป็นแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ของกรมที่ดิน ในการเริ่มต้นจัดทำแผนปฏิบัติการฯ จึงมุ่งเน้นกระบวนการตรวจสอบประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยงานที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของบุคลากรในองค์กร ประชาชนทั่วไป และภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินการตามห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่เกี่ยวข้องกับการกิจของกรมที่ดินอยู่ภายใต้หลักการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับสากล

๓.๑ ยกร่างและนำเสนอกรอบแนวทางการยกร่างแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๓.๒ รับฟังความคิดเห็นจากสำนัก/กองที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมายกร่างแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๓.๓ เติมเต็มข้อมูลเบื้องต้นจากสำนัก/กองที่เกี่ยวข้อง

๓.๔ ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับสำนัก/กองที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาร่างแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) และเติมเต็มข้อมูลเพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง และเห็นผลได้เป็นรูปธรรม

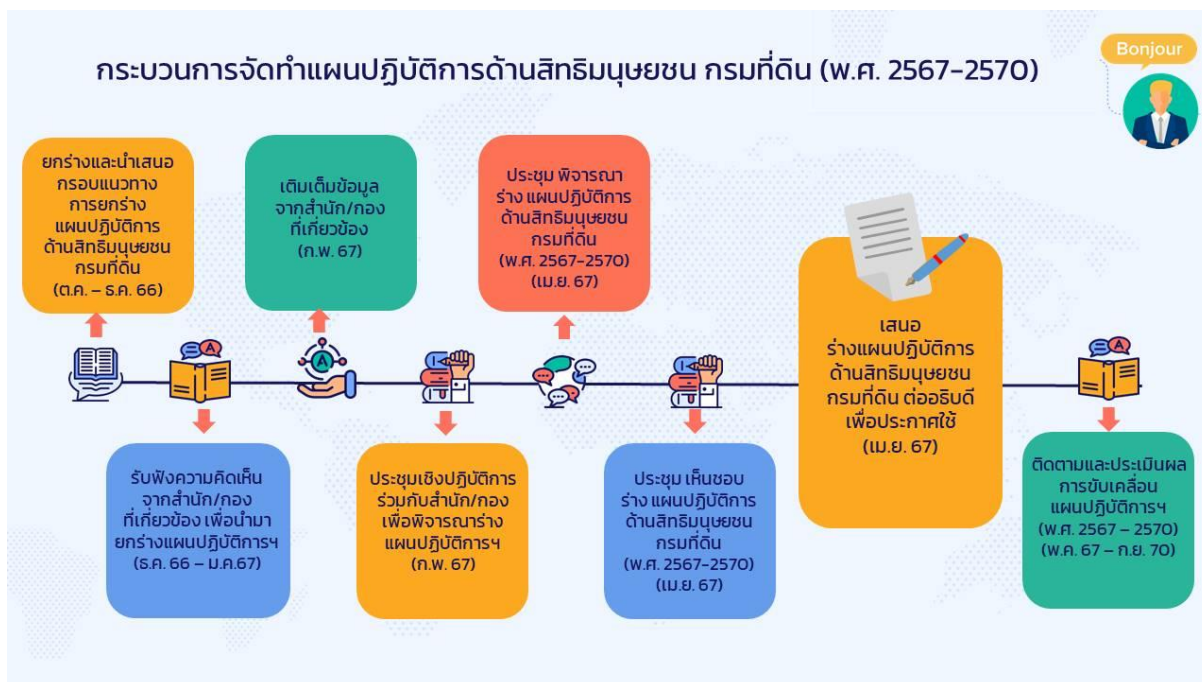
๓.๕ ประชุมพิจารณา (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๓.๖ ประชุมเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๓.๗ นำเสนอ (ร่าง) แผนปฏิบัติการต่อผู้บริหารและประกาศใช้แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๓.๘ การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

แผนภาพที่ ๓ : แสดงกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)

ส่วนที่ ๓

สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกรรมที่ดิน

๓.๑ สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกรรมที่ดิน

สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบทางตรงและทางอ้อมจากบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนเอกสารทางวิชาการสื่อมวลชน เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านสิทธิมนุษยชน นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เพื่อประกอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) สรุปประเด็นสถานการณ์สำคัญได้ ดังนี้

๑. มิติด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ๒๕๖๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้รับเรื่องร้องเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๕๖๘ เรื่อง โดยประเด็นสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิพลเมือง และสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ซึ่งประเด็นสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับกรรมที่ดิน กล่าวคือ เป็นปัญหาที่สาธารณประโยชน์ทับซ้อนกับที่ดินทำกินของประชาชน กรณีการโต้แย้งสิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎร (แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, ๒๕๖๖)

๒. มิติด้านสิทธิชุมชนและที่อยู่อาศัย สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชนและที่อยู่อาศัยถือเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับมิติด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีปัจจัยมาจากการเข้าถึงและการจัดการด้านทรัพยากร โดยประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในการดำเนินนโยบายการจัดสรรที่ดิน รวมถึงการทวงคืนพื้นที่จากการบุกรุกและครอบครองพื้นที่ป่า แหล่งทรัพยากรของผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินในประเทศไทย ปัญหาการกระจุกตัวของ การครอบครองที่ดินของกลุ่มนายทุน ส่งผลให้เกิดที่ดินรกร้างไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่ผู้ที่มีความต้องการใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อเป็นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยได้รับผลกระทบจากนโยบายการทวงคืนผืนป่า ผู้ที่มีรายได้น้อยไม่มีศักยภาพที่จะเป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินได้ส่งผลกระทบต่อการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม อันนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินของประเทศ

๓. มิติด้านสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ประเทศไทยมีประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร จำนวน ๖๖,๐๙๐,๔๔๒ คน (รวมคนที่มิใช่สัญชาติไทย และคนที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่ไม่รวมแรงงานข้ามชาติ ทั้งที่ถูกและไม่ได้ถูกกฎหมายอย่างน้อย ๓ ล้านคน) โดยมีอัตราคนเกิดใหม่ที่มาขอจดทะเบียน จำนวน ๕๐๒,๑๐๗ คน คิดเป็นอัตราเกิด ๗.๕๙ ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการตายที่เกิดขึ้นแล้ว พบว่า อัตราเพิ่ม (ตามธรรมชาติ) ประเทศไทยมีอัตราเพิ่มประชากรตามธรรมชาติติดลบร้อยละ ๐.๐๑ (สำนักบริหารการทะเบียน, กรมการปกครอง, ๒๕๖๕) แต่ประชากรสูงอายุกลับกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่เร็วมาก ซึ่งในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ประชากรไทยจะลดลงจาก ๖๖ ล้านคน เหลือเพียง ๖๐

ล้านคน แต่ประชากรสูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) จะเพิ่มจาก ๑๓ ล้านคน เป็น ๑๙ ล้านคน (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕, มูลนิธิสถาบันวิจัยประชากรและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๖๖) โดยข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยล่าสุดปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีแนวโน้มพึ่งพารายได้จากการทำงาน รวมถึงเบี้ยยังชีพและสวัสดิการจากทางราชการ ซึ่งเป็นเงินโอนจากภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ขณะที่การพึ่งพารายได้จากบุตรหรือการเกื้อหนุนจากครอบครัวมีสัดส่วนลดลง โดยแหล่งรายได้จากดอกเบี้ยเงินออมและทรัพย์สินก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ดังนั้น ภาครัฐผู้กำหนดนโยบาย รวมถึงภาคเอกชนและประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จึงต้องร่วมกันขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในหลายเรื่อง อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนการมีงานทำหรือการจ้างงานประชากรในวัยสูงอายุ การพัฒนาระบบหลักประกันรายได้ในวัยสูงอายุ หรือระบบบำนาญแห่งชาติที่ประสานและเชื่อมต่อบริการสวัสดิการและหลักประกันรายได้ในวัยสูงอายุที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความครบคลุมถ้วนหน้า โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรเปราะบางและแรงงานในภาคนอกระบบ เพื่อให้ระบบมีความยั่งยืนทางการเงินในระยะยาว และไม่เป็ความเสี่ยงหรือภาระทางการคลังต่อภาครัฐที่มากเกินไป อีกทั้งเป็นการช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

๔. มิติด้านแรงงานของประเทศไทย สถานการณ์ด้านตลาดแรงงานภายในประเทศไทยเป็นปัจจัยเสี่ยงและความท้าทายต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเพื่อก้าวให้พ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap : MIT) ไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วมี ๒ ประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาวิเคราะห์และประเมินมิติด้านแรงงานของประเทศไทย ได้แก่

๔.๑ การเข้าสู่สังคมสูงอายุ ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aged Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete – Aged Society) กล่าวคือ มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด (หรือประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ ๑๔) และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุถึงร้อยละ ๓๐ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีอัตราการเกิดต่ำ ส่งผลให้สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานขยายตัวน้อย ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะขาดแคลนแรงงาน ในขณะเดียวกันผลิตภาพแรงงานไทยยังต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการ จึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙, กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๙)

๔.๒ ความต้องการแรงงาน การขาดแคลนแรงงาน และการขาดประมาณแนวโน้มความต้องการแรงงานในภาคการผลิตของประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการสำรวจความต้องการและปัญหาการขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี พบว่า สถานประกอบการมีความต้องการแรงงานมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ อัตรา และจากการคาดประมาณแนวโน้มความต้องการแรงงานในภาพรวมหรือการจ้างงานรวมมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ ๐.๒๐ ต่อปี ภาคบริการ

มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุด ๐.๒๘ ต่อปี รองลงมาได้แก่ ภาคเกษตรกรรม มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๐.๒๗ ต่อปี และภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มร้อยละ ๐.๑๗ ต่อปี ตามลำดับ (กรอบยุทธศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)) ในขณะที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ประชากรวัยเด็กหรืออัตราการเกิดของประชากรในประเทศลดลงอย่างมาก ทำให้สถานประกอบการส่วนใหญ่จะใช้วิธีการจูงใจด้วยการเพิ่มค่าจ้าง การปรับสวัสดิการค่าตอบแทน เพื่อลดการเข้าออกงาน และการจ้างทำงานล่วงเวลา ตามลำดับ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในสถานประกอบการ

๕. มิติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของประเทศไทย ได้แก่ สิทธิแรงงาน สิทธิชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิด้านการศึกษา และธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้แรงงานจำนวนมากถูกเลิกจ้างและไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ การออกกฎหมายป่าชุมชนที่ต้องอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ อาจทำให้ชุมชนที่อาศัยและพึ่งพิงป่าไม้ที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ไม่สามารถขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ การดำเนินโครงการของรัฐหรือที่รัฐเป็นผู้อนุญาตขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเพียงพอ และการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล พบปัญหาของประชากร ๖ กลุ่ม ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ สตรี กลุ่มเพศทางเลือก และกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ (บุคคลไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ และผู้ลี้ภัย/ผู้แสวงหาที่พักพิง ที่ภาครัฐจำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนด้านสวัสดิการสังคมและความปลอดภัยจากการถูกละเมิด สร้างกลไกรับเรื่องร้องเรียนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีมาตรการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ สารสำคัญของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน

แผนด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและใช้เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนในประเทศ ประกอบด้วย แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จัดทำขึ้นโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานสำหรับการแปลงแผนด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะสามารถอำนวยความสะดวกในการปกป้อง คุ้มครอง และเยียวยา อีกทั้ง ยังช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติต่อประชาชนได้อย่างเหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๑ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

แนวคิดและสาระสำคัญในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เกิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และตามหลักสากล รวมถึงความครอบคลุมกับประเด็นที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ตลอดจนให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลเฉพาะ อาทิ กลุ่มเปราะบางต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยมีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ประกอบด้วย แผนสิทธิมนุษยชนรายด้าน ๕ ด้าน และแผนสิทธิมนุษยชนรายกลุ่ม (กลุ่มเปราะบาง) ๑๑ กลุ่ม โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ในประเด็นพื้นฐาน (issue – based) ๕ มิติ ได้แก่ มิติด้านโครงสร้าง มิติด้านกฎหมาย มิติด้านการจัดสรรทรัพยากร มิติด้านความตระหนักรู้ และมิติด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนในด้านต่าง ๆ โดยเป้าหมายของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ได้กำหนดไว้ว่า “การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงทุกด้านและทุกกลุ่ม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของแผนฯ คือ “เป็นกรอบทิศทางของหน่วยงานในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศ ปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สร้างสังคมที่ตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน”

๓.๒.๑.๑ แผนสิทธิมนุษยชนรายด้าน ประกอบด้วย ๕ ด้าน โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

(๑) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชน การแสดงออกที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชนนโยบายที่กระทบต่อสิทธิชุมชน ที่อยู่อาศัย ทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การขนส่ง และเสริมสร้างการเข้าถึงบริการของภาครัฐอย่างเท่าเทียมในทุกด้าน ซึ่งมีประเด็นท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมที่ดิน ดังนี้

(๑.๑) ปัญหาการจัดสรรและการจำกัดการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชน เป็นอีกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในด้านโครงสร้าง การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งกระทบต่อประเด็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน ส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในพื้นที่ต่อการพึงพิงทรัพยากรธรรมชาติ โดยขาดกระบวนการทำประชาพิจารณ์หรือกระบวนการสร้างความเข้าใจ การรับรู้กับประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งได้รับมอบให้เป็นพื้นที่ในการประกอบเกษตรกรรมถูกนำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจของนายทุน

(๑.๒) ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการร้องเรียนร้องทุกข์ เป็นประเด็นในด้านโครงสร้างการบริหารราชการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการร้องเรียนของภาครัฐในพื้นที่ที่มีความล่าช้า

มีขั้นตอนกระบวนการยุ่งยาก โดยเฉพาะเรื่องของที่ดิน ขอร้องเรียนมิได้ถูกนำมาพิจารณาแก้ไข และอยู่ภายใต้ อิทธิพลของกลุ่มนายทุน ส่งผลให้ภาคประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ยังจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานกลาง เข้ามาดูแล

(๑.๓) การจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในมิติด้านการเมืองการปกครอง เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการสะท้อนจากการถูกละเมิดและถูกจำกัดการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของรัฐอย่างแท้จริงและประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ที่ขาดกระบวนการสื่อสาร ปรีกษาหารือและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมานฉันท์ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภาครัฐในบางพื้นที่ นอกจากนี้ พบปัญหาการให้ข้อมูลของภาครัฐในกระบวนการจัดทำประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นการให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว ไม่ครอบคลุมข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประเด็นด้านผลกระทบทั้งหมด อีกทั้ง ยังพบปัญหาการดำเนินโครงการของรัฐที่หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายหรือประกาศที่เกี่ยวข้อง

• **ข้อเสนอแนะ** ในประเด็นแผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครองมีข้อเสนอแนะและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมที่ดิน ดังนี้

๑) รัฐควรจัดให้มีการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนและให้ความรู้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับเพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน มุ่งเน้นการพัฒนางานสิทธิมนุษยชน การพัฒนาระบบการดำเนินงานและการสร้างเสริมศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน การส่งเสริมการรับรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะช่วยลดข้อร้องเรียนเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการกำหนดแนวปฏิบัติให้หน่วยงานรัฐทุกภาคส่วนตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ การเคารพผู้เห็นต่าง เสรีภาพในการแสดงออก รวมทั้ง การจัดฝึกอบรมหลักสูตรสิทธิมนุษยชนเป็นระดับต้น กลาง สูง สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความเหมาะสม เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ตัวชี้วัด จำนวนเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับควรได้รับการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น

๒) รัฐควรเร่งจัดสรรที่ดินและแก้ไขปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นที่ไม่ได้รับการจัดสรร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินตามที่รัฐกำหนด รัฐควรรวบรวมหรือติดตามคืนที่ดินที่ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจการดูแลของรัฐ เพื่อนำมาจัดสรรให้ประชาชนและชุมชนให้สามารถทำการเกษตรเพื่อให้เกิดผลผลิตและมีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนจากการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ควรมีระบบฐานข้อมูลภาคประชาชนที่เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำระบบเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก มาใช้ในการตรวจสอบสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ

ที่ประชาชนหรือผู้ขอรับบริการสาธารณะพึงได้รับการจัดสรรจากรัฐ เพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้ตลอดจนมีการจัดทำแผนบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวชี้วัด ๑. มีมาตรการในการบริหารจัดการที่ดินที่มีประสิทธิภาพ

๒. จำนวนที่ดินที่ประชาชนได้รับการจัดสรรให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินตามที่รัฐกำหนด เพิ่มขึ้น

๓. ร้อยละของการบุกรุก/ถือครองที่ดินผิดกฎหมายลดลง

(๒) แผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการ

เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาค ปกป้องคุ้มครองสิทธิประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น การส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ ด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้สิทธิในแต่ละขั้นตอน ยกเลิกการใช้กฎหมายพิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทบทวนกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงยกเลิกโทษประหารชีวิต เป็นต้น

(๓) แผนสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ในประเทศสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างเท่าเทียม เช่น กรณีการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งสวนทางกับความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคสำคัญบางโรคยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้ประสบปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรทางด้านสาธารณสุขอย่างรุนแรงในอนาคต พัฒนากฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงสิทธิในการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative care) เป็นต้น

(๔) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

และการเรียนรู้ตลอดชีวิต แก่ทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ เช่น ผลกระทบของมาตรการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในมิติด้านการศึกษา การขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างด้านร่างกาย ความหลากหลายทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น

(๕) แผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจและธุรกิจที่สร้างประโยชน์ให้แก่คนทุกกลุ่ม และการให้หลักประกันในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอแก่ทุกคนในสังคม ซึ่งสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยประเด็นสำคัญ เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของตลาดแรงงาน ซึ่งทำให้เกิดอาชีพและความต้องการแรงงานใหม่ทุกองค์กรจึงต้องปรับโครงสร้างบุคลากร ปรับรูปแบบการทำงานให้มีความยืดหยุ่น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ระบบเศรษฐกิจแบบ Gig Economy คือ ระบบเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือพนักงานสัญญาจ้างชั่วคราว รวมถึงการจ้างงานนอกระบบด้วย โดยปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระ (Gig Workers) ไม่ได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างเต็มที่

การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจดิจิทัล หรือ Digital Economy อาจก่อให้เกิดโอกาส เนื่องจากคนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น แต่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงสำหรับคนที่ปรับตัวไม่ทัน ในระยะยาวอาจกลายเป็นปัญหาเศรษฐกิจ และซ้ำเติมให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเด็นในเรื่องความยั่งยืน ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังส่งผลต่อเศรษฐกิจ โดยมีแนวโน้มว่าสินค้าและบริการที่ผลิตโดยไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะแข่งขันในตลาดโลกได้ลำบาก เพราะหลายประเทศมีมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กลายเป็นแรงกดดันที่ทำให้สังคมเศรษฐกิจไทยต้องเร่งปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด

• **ข้อเสนอแนะ** ในประเด็นแผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ มีข้อเสนอแนะและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน ดังนี้

๑) รัฐควรศึกษาและเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจแบบ Gig Economy อาทิ การเก็บข้อมูลตลาดแรงงานในระดับพื้นที่ การกำหนดสิทธิประโยชน์ในการดูแลผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่เหมาะสมในแต่ละประเภท ภาครัฐควรเข้ามาดูแลและออกมาตรการบังคับแพลตฟอร์มให้ปฏิบัติต่อผู้ประกอบการอาชีพอิสระเหล่านี้อย่างเป็นธรรม

๒) ภาครัฐควรเร่งรัดผลักดันภาคธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ และนำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP) อาทิ การจัดทำระบบการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน การผลักดันเรื่องสิทธิมนุษยชนในห่วงโซ่อุปทาน โดยภาครัฐสามารถกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการทำสัญญากับภาครัฐ

ตัวชี้วัด ๑. หน่วยงานภาครัฐ และภาคธุรกิจมีมาตรการ/โครงการ/กิจกรรมรองรับการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP)

๒. มีกิจกรรม/โครงการอบรมให้ความรู้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และรัฐวิสาหกิจเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๓.๒.๑.๒ แผนสิทธิมนุษยชนรายกลุ่ม จำนวน ๑๑ กลุ่ม โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหายและเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มเด็กและสตรี แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสพยาเสพติด แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ ผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV และผู้ป่วยจิตเวช

โดยแผนสิทธิมนุษยชนรายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภารกิจกรมที่ดิน หรือกรมที่ดินอาจเป็นส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้ดังนี้

(๑) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้แรงงานให้เข้าถึงสิทธิอย่างเหมาะสม โดยมีประเด็นที่เป็นข้อท้าทายสำคัญ ได้แก่ การละเมิดสิทธิของนายจ้างต่อผู้ใช้แรงงานโดยขาดมนุษยธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับใช้กฎหมาย การจ่ายค่าแรงล่าช้า หากหักค่าแรงโดยผิดกฎหมาย

• **ข้อเสนอแนะ** ในประเด็นแผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีข้อเสนอแนะและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน คือ การสร้างมาตรการ กลไกหรือกระบวนการ โดยประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติของนายจ้างต่อผู้ใช้แรงงานเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็ว และลดปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงาน

ตัวชี้วัด มีมาตรการ/กลไกหรือกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของแรงงานที่มีประสิทธิภาพ

(๒) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงมีในทุกมิติอย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี การที่ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ทำให้ภาครัฐต้องเร่งเตรียมมาตรการรองรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่คนที่กำลังก้าวสู่การเป็นผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดความพร้อมในการเป็นสังคมผู้สูงอายุในหลายด้าน ซึ่งมีข้อท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความพร้อมในการเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ การที่ผู้สูงอายุขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ช่องว่างทางเทคโนโลยีถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการเข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการภาครัฐ ผู้สูงอายุขาดเงินออมที่เพียงพอ ขาดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม้มีความมั่นคงทางการเงิน และการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น

• **ข้อเสนอแนะ** ในประเด็นแผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ มีข้อเสนอแนะและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน ดังนี้

๑) การมีมาตรการหรือแนวทางการเตรียมความพร้อมประชากรในการเข้าสู่วัยสูงอายุในอนาคตที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความสุขและไม่เป็นภาระของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ด้วยการสร้างมาตรการจ้างงานผู้สูงอายุเพื่อบรรเทาภาระงบประมาณภาครัฐด้านสวัสดิการสุขภาพในระยะยาว และยังเป็นการแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงานในอนาคตอีกด้วย

ตัวชี้วัด มีมาตรการหรือแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างเป็นรูปธรรม

๒) การวางมาตรการการเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐหรือบริการภาครัฐเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อช่วยส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิและบริการสำหรับผู้สูงอายุ โดยอำนวยความสะดวกให้เข้ารับสิทธิตามพื้นที่ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง การเข้าถึงเทคโนโลยี

ตัวชี้วัด มีมาตรการอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐหรือบริการภาครัฐเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น หรือมีการพิจารณาปรับปรุงวิธีการในการเข้าถึงสวัสดิการและความช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

(๓) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค และเคารพศักดิ์ศรี ปัญหาการเข้าถึงสวัสดิการ สาธารณูปโภคและข้อมูลข่าวสารของกลุ่มคนพิการยังคงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากร แม้รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงสาธารณูปโภคและเพิ่มสวัสดิการเพื่อรองรับกลุ่มคนพิการ แต่ยังคงพบว่ามีมาตรการของรัฐยังคงขาดความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ กลุ่มคนพิการยังคงประสบปัญหาการเข้าถึงข้อมูลด้านสาธารณูปโภคและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ โดยมีข้อท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การเข้าถึงทรัพยากร การเข้าถึงทางการศึกษา การถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน ความต้องการการสนับสนุนในการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา

• **ข้อเสนอแนะ** ในประเด็นแผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ มีข้อเสนอแนะและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน ดังนี้

๑) ภาครัฐควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับทุพประเภทความพิการ อาทิ การทำสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description : AD) สำหรับคนพิการทางการมองเห็น คำบรรยายแทนเสียง (Closed Captions : CC) สำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย หนังสือที่อ่านเข้าใจง่าย (Easy read) สำหรับคนพิการทางสติปัญญาหรือคนพิการทางสติปัญญา

ตัวชี้วัด ๑. มีมาตรการบังคับสำหรับสื่อให้จัดทำเพื่อรองรับสำหรับคนพิการในแต่ละกลุ่ม

๒. มีสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางการเข้าถึงสื่อที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับประเภทความพิการ

๒) ภาครัฐควรพัฒนาระบบสาธารณูปโภคด้านสถานที่ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหว และเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับและเอื้อต่อการพัฒนาของกลุ่มคนพิการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถเข้าสู่สังคมดิจิทัลได้อย่างมีศักดิ์ศรี และควรมีมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างจัดสวัสดิการและสาธารณูปโภคที่จำเป็นพื้นฐานในขณะทำงานอยู่ในสถานประกอบกิจการให้แก่ลูกจ้างคนพิการ

ตัวชี้วัด ๑. จำนวนคนพิการเข้าถึงสวัสดิการ สาธารณูปโภคและข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น

๒. จำนวนระบบสาธารณูปโภคด้านสถานที่ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหวและเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับและเอื้อต่อการพัฒนาคนพิการเพิ่มขึ้น

๓) ควรส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานของรัฐและส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการ เพื่อหาหรือแนวทางการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานของรัฐ การคัดกรองงานให้เหมาะสมกับคนพิการ

ตัวชี้วัด จำนวนการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานของรัฐและส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้น

๓.๒.๒ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “รัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจมีความตระหนักและดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองประชาชนและชุมชนไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ รวมถึงป้องกัน บรรเทา หรือแก้ไขปัญหาระบบเชิงลบอันเกิดจากการประกอบธุรกิจ และเพื่อส่งเสริมแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมุ่งหวังให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญครอบคลุมประเด็นหลัก (Key Priority Area) ๔ ด้าน ดังนี้ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ โดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 3 เสาหลักที่สำคัญตามหลักการ UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs) กล่าวคือ เป็นเสาหลักที่ ๑ ที่ต้องทำหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดนั้นจะมาจากรัฐเอง องค์กรธุรกิจ หรือบุคคลภายนอก แม้ว่ารัฐจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยเอกชน แต่รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องกำหนดให้มีการใช้ขั้นตอนที่เหมาะสมในการป้องกัน สืบสวน สอบสวน ลงโทษ และเยียวยาผลจากการกระทำที่มีขอบดังกล่าวด้วย

โดยสาระสำคัญตามที่กำหนดเป็นประเด็นหลัก (Key Priority Area) ไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๒.๑ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน (Labour) มีสถานการณ์ในภาพรวมและข้อท้าทายที่สำคัญในหลากหลายประเด็น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ได้แก่

(๑) การทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ รวมทั้งมาตรการด้านแรงงานภายในประเทศ แบ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ค่าจ้าง ประเด็นเรื่องค่าจ้างได้มีการพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับ ประกอบกับบริบทสภาพแวดล้อมและค่าครองชีพในปัจจุบัน ซึ่งมีข้อท้าทายในส่วนของการควบคุม นายจ้างและสถานประกอบการทุกแห่งให้จ่ายค่าจ้างตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมาย ปัญหาค่าจ้างไม่เป็นธรรม และระดับเงินเดือนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ความเท่าเทียมทางเพศ โดยมีการกำหนดมาตรการคุ้มครองความเท่าเทียมระหว่าง เพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในการทำงาน มาตรการสนับสนุนสตรีให้เป็นพลังสำคัญทางเศรษฐกิจ เพื่อ คุ้มครองและสนับสนุน รวมถึงอำนวยความสะดวกให้สตรีสามารถเข้ามามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ โดยสร้าง การมีส่วนร่วมของบุรุษในการเลี้ยงดูบุตร และสร้างกลไกการเลี้ยงดูเด็กและลดภาระให้แก่สตรีที่ทำงาน

(๒) การส่งเสริมการจ้างงานและสวัสดิการแก่กลุ่มเปราะบาง มีประเด็นสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

กลุ่มคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินโครงการและผลักดันให้คนพิการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ในอัตราส่วนตามที่กฎหมายกำหนด ๑๐๐ : ๑ ผ่านการดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังได้ มีการดำเนินโครงการสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำและประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนการสนับสนุนให้สร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท

กลุ่มผู้สูงอายุ กระทรวงแรงงานได้พัฒนามาตรการและกลไกส่งเสริมการจ้างงาน ผู้สูงอายุ เพื่อดึงดูดรับสังคมผู้สูงอายุและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ประเทศไทย ยังได้มีแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์) เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุของประเทศ เพื่อให้ ผู้สูงอายุ มีคุณภาพดีในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ สภาพแวดล้อม การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

กลุ่มแรงงานรับเหมาช่วง ในหลายพื้นที่ พบว่า มีแรงงานรับเหมาช่วงเป็นสัดส่วน จำนวนมาก เมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานทั้งหมด โดยข้อท้าทายที่พบ คือ ความไม่เท่าเทียมกันของค่าจ้างและ สิทธิประโยชน์ระหว่างลูกจ้างตามสัญญา กับลูกจ้างรับเหมาช่วง/รับเหมาค่าแรง รวมถึงลูกจ้างของหน่วยงาน ภาครัฐที่เป็นการจ้างเหมาบริการ เนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้ มักจะได้รับค่าจ้างรายเดือนต่ำ รวมทั้งไม่ได้รับสิทธิ ประโยชน์และสวัสดิการเช่นเดียวกับแรงงานประจำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแรงงานกลุ่มนี้มีความเปราะบาง รวมถึงอาจมีความเสี่ยงที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิแรงงานและถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอื่น ๆ ได้

โดยพบข้อท้าทายที่สำคัญที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและควรมีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการ ขับเคลื่อน อาทิ การที่เทคโนโลยีวิทยาการที่จะเข้ามาแทนที่แรงงาน ซึ่งจะต้องส่งเสริมศักยภาพแรงงานอย่าง เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้แรงงานสามารถปรับตัว มีความเชี่ยวชาญ และช่องทางในการประกอบอาชีพต่อไป ในอนาคต การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุหรือสังคมผู้สูงวัย (Aging Society) ที่จะส่งผลทำให้เกิดการขาดแคลน

แรงงานหรือค่าแรงสูงขึ้น ทำให้เริ่มมีการแก้ไขปัญหา โดยการใช้เครื่องมือเครื่องจักรหรือนำเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงานคนหรือการนำเข้าแรงงานต่างด้าวมากขึ้น

๓.๒.๒.๒ แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสถานการณ์ในภาพรวมและข้อท้าทายที่สำคัญในหลากหลายประเด็น ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ดังนี้

(๑) การบริหารจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คทช.ได้กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ มุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และทิศทางในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายการบริหารประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนที่เกี่ยวข้องสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ อนุรักษ์ที่ดินและทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน และกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ตลอดจนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงการสนับสนุนบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน

โดยมีการกำหนดแผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดที่เป็นบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ (Duty of State) ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน ดังนี้

๑) การทบทวน ปรับปรุง แก้ไข และเสนอร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ได้แก่ บรรดากฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การจัดสรรที่ดิน นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ผังเมือง และเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรวมไปถึงการพิจารณาสิทธิและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ครอบคลุมถึงมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ดังกล่าว โดยเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒) จัดให้มีการหารือและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบทั้งในรูปแบบออนไลน์และในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ โดยดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ก่อนเข้าไปดำเนินโครงการใด ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ รวมถึงการพิจารณากำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดโครงการเพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ทั้งภายใต้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายอื่น ๆ

๓) พิจารณามาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดิน รวมไปถึงการพิจารณาทบทวนหรือเพิกถอนพื้นที่ที่ไม่ผ่านการปรึกษาหารือที่เหมาะสม และการพิจารณาค่าชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ที่ยังมีการพิพาทอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเหมาะสม โดยคำนึงถึงความเสียหายต่อวิถีชีวิตของผู้คนที่ถูกบังคับโยกย้าย และค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือครองสิทธิในที่ดินในรูปแบบใด

๔) การพิจารณาจัดตั้งกลไกตรวจตรา เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ กรณีการละเมิดสิทธิในพื้นที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยภาคธุรกิจ ซึ่งมีชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม

๕) ดำเนินการสอบสวนและพิสูจน์สิทธิของผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินและออกเอกสารรับรองสิทธิตามกฎหมาย

๓.๒.๒.๓ แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยมีสถานการณ์ในภาพรวมและข้อท้าทายที่สำคัญที่ยังไม่สามารถบรรลุผลได้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) จึงต้องนำมากำหนดในแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ต่อไป อาทิ การศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน การแก้ไขและพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กลไกการร้องทุกข์และช่วยเหลือ การส่งเสริมระบบใกล้เคียงให้มีหลากหลายช่องทางในทุกชั้นของกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เป็นต้น

๓.๒.๒.๔ แผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ โดยมีสถานการณ์ในภาพรวมและข้อท้าทายที่สำคัญที่ยังไม่สามารถบรรลุผลได้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) จึงต้องนำมากำหนดในแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ดังนี้ กลไกรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน การเปิดเผยข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของบริษัทจดทะเบียนของไทย เพื่อยกระดับการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อ ๓ ด้านหลัก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (Environment) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) หรือ ESG ซึ่งครอบคลุมการเปิดเผยข้อมูลการเคารพสิทธิมนุษยชนและการจัดการผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจ โดยในการเปิดเผยข้อมูล “การขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อความยั่งยืน” ครอบคลุมการเปิดเผยภาพรวมนโยบายและเป้าหมายการจัดการความยั่งยืน การจัดการผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจ และการจัดการความยั่งยืนในมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการปรับใช้หลักการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน กำหนดให้มีการศึกษา ทบทวนและประเมินความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence : HRDD) ก่อนดำเนินโครงการขนาดใหญ่หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการทำบริการสาธารณะ รวมถึงกรณีที่มีการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน ตลอดจนกลไกหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบภายใต้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้าน และการปรับใช้แนวทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๔

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

๔.๑ กรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) เป็นการดำเนินการแปลงแผนสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ นโยบายรัฐบาล ตลอดจนสถานการณ์บริบทความเปลี่ยนแปลงและทิศทางการพัฒนาของประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและจะเกิดขึ้นในอนาคต

๔.๒ การดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) เป็นการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมที่ดิน รายละเอียด ดังนี้

๔.๒.๑ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน

คณะรัฐมนตรีนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน แยกเป็นนโยบายหลัก ๔ กลุ่ม ได้แก่ การสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ขยายโอกาส และบริหารแผ่นดิน แบ่งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเป็น ๕ ระยะ แยกเป็น นโยบายระยะสั้น (Short term) นโยบายระยะสั้น-ระยะกลาง (Short-to-medium term) นโยบายระยะกลาง (Medium term) นโยบายระยะกลาง-ยาว (Medium-to-long term) และนโยบายระยะยาว (Long term) ซึ่งมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดินในการพัฒนาบริการประชาชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ในประเด็นเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย การเร่งดำเนินการให้ประชาชนมีสิทธิในที่ดินทำกิน ด้วยการดำเนินการให้ประชาชนมีสิทธิในที่ดินและพิจารณาเอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ให้เป็นโฉนดที่ดิน ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ดังนี้

(๑) นโยบายการสร้างรายได้ โดยรัฐบาลได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเป็นนโยบายระยะกลาง (Medium term) และนโยบายระยะกลาง-ยาว (Medium-to-long term)

ประเด็นเรื่องการสร้างรายได้ภาคการเกษตร ด้วยการบริหารจัดการภาคเกษตรทั้ง วงจร ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ กลไกราคา เงินทุน นวัตกรรม กรรมสิทธิ์ที่ดิน ด้วยการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เพื่อให้บุคคลมีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน โดยได้มีการดำเนินโครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน

เพื่อกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ซึ่งมีการดำเนินการแยกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอำเภอนาทวี จันทบุรี เทพาสบาย้อย ในพื้นที่จังหวัดสงขลา และการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินในพื้นที่ทั่วประเทศ

ประเด็นเรื่องการสร้างรายได้ การเร่งดำเนินการให้ประชาชนมีสิทธิในที่ดินทำกิน ด้วยการดำเนินการให้ประชาชนมีสิทธิในที่ดิน การพิจารณาเอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ให้เป็นโฉนดที่ดิน ด้วยการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการดำเนินโครงการจัดที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งเป็นการนำที่ดินของรัฐมาจัดให้กับประชาชนผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ให้ได้รับความช่วยเหลือให้มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยเพียงพอต่อการดำรงชีพ ทำให้มีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน การประกอบอาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(๒) นโยบายการขยายโอกาส โดยรัฐบาลได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเป็นนโยบายระยะกลาง (Medium term)

ประเด็นเรื่องการพัฒนาบริการประชาชน ด้วยการเดินหน้า E – Government และการปรับปรุงการทำงานให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้เป็นในการให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ การส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศที่ดินเพื่อให้บุคคลมีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการของกรมที่ดินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม

ประเด็นเรื่องการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการสงวนคุ้มครองที่ดินของรัฐ ด้วยการออกรังวัดออกและตรวจสอบหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้มีแนวเขตที่ถูกต้อง ชัดเจน ลดข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบและที่ดินของเอกชนให้ถูกต้อง ชัดเจน เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อลดปัญหาข้อพิพาทและแก้ไขปัญหการทับซ้อนระหว่างที่ดินของรัฐและที่ดินของประชาชน

๔.๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐) ได้จัดทำขึ้นให้มีความครอบคลุมกับภารกิจหลักที่เป็นบทบาทหน้าที่ตามภารกิจของกรมที่ดินตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ และสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐) ประกอบด้วย ๒ ประเด็น ดังนี้

๔.๓.๑ แนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของกรมที่ดินที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของกรมที่ดินที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๔.๓.๑ แนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดินที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย บริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ประกอบกับข้อท้าทาย ข้อเสนอแนะจากแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ในรายด้านและรายกลุ่ม สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของกรมที่ดินที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ข้อท้าทายและข้อเสนอแนะที่สามารถสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) แยกเป็น

๔.๓.๑.๑ แนวทางการพัฒนาของกรมที่ดิน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ประกอบด้วย

(๑) **การนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนด้านที่ดิน** ซึ่งเป็นประเด็นตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เสนอแนะไว้ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่สาธารณประโยชน์ทับซ้อนกับที่ดินทำกินของประชาชน การพิสูจน์สิทธิ แก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างแนวเขตที่ดินของรัฐกับที่ดินของประชาชน หรือการโต้แย้งสิทธิครอบครองที่ดินของประชาชน

(๒) **การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านที่ดิน** การช่วยเหลือให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ไม่มีศักยภาพที่จะเป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินได้รับการช่วยเหลือให้มีที่ดินทำกินหรืออยู่อาศัย เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและไม่เป็นภาระต่อสังคม อีกทั้ง ช่วยลดการกระจุกตัวการถือครองที่ดินของกลุ่มนายทุน และเป็นการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินของประเทศ

(๓) **การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหน่วยงาน** รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศ ด้วยการช่วยให้ผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพสามารถทำงาน ปฏิบัติงานในองค์กรได้ต่อไป เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัว สังคม ลดภาระการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุของประเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และมีศักดิ์ศรี อีกทั้ง เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของประเทศในอนาคต

(๔) **การให้ความสำคัญกับการพัฒนางานบริการด้านที่ดินทั้งด้านกายภาพและคุณภาพ** เพื่อรองรับผู้ใช้บริการในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้กลุ่มเปราะบางทุกประเภท อาทิ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ สามารถเข้าถึงงานบริการภาครัฐของกรมที่ดินได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

(๕) การพัฒนาสถานที่เพื่อรองรับการดูแลบุตรของบุคลากรในหน่วยงาน ด้วยการจัดหาพื้นที่ส่วนกลางเพื่อจัดทำเป็นห้องเลี้ยงเด็กและดูแลเด็ก พร้อมทั้ง จัดหาคนดูแล เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของบุคลากรในหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่ต้องห่วงกังวลเกี่ยวกับสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของบุตร ระหว่างที่ยังไม่เลิกงาน หรือมีภารกิจด่วน

๔.๓.๑.๒ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดินที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ข้อท้าทาย และข้อเสนอแนะตามที่ปรากฏในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม/ประเด็นสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ	ตรงกับแผนรายด้าน	ตรงกับแผนรายการกลุ่ม
การประกาศเจตนารมณ์เชิงนโยบาย การส่งเสริมและเผยแพร่หลักการด้านสิทธิมนุษยชน				
๑.	การประกาศเจตนารมณ์หรือนโยบายการป้องกัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนในหน่วยงาน และในการให้บริการประชาชน	กพร.	การเมือง การปกครอง	ผู้ใช้แรงงาน/ เด็กและสตรี/ ผู้สูงอายุ/ คนพิการ และ คนทุกกลุ่ม
๒.	กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาของบุคลากร	ฝอ.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม
๓.	จัดทำเอกสารเผยแพร่หรือสื่อประชาสัมพันธ์ของกรมที่ดินหลากหลายช่องทาง โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้พิการประเภทต่าง ๆ เช่น การทำสื่อเสียงบรรยายภาพ คำบรรยายแทนเสียง ล่ามภาษามือ เป็นต้น	สล.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม
การแก้ไขความทับซ้อน ความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์ที่ดิน				
๔.	การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภาพถ่ายทางอากาศ การรังวัดที่ดินด้วยระบบดาวเทียม (RTK GNSS Network) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนด้านที่ดิน	กทผ./ศรท./ สนส.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม
๕.	การจัดที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	สจร.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม/ประเด็นสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ	ตรงกับแผน รายด้าน	ตรงกับแผน รายการ
การแก้ไขความทับซ้อน ความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ต่อ)				
๖.	การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ	กพร./สนง.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม
การพัฒนางานบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ใช้บริการในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ				
๗.	การปรับปรุงอาคารสำนักงานและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้ใช้บริการในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมตามแนวทางอารยสถาปัตย์ (Universal Design)	กผ./พด.	การเมือง การปกครอง	ผู้สูงอายุ/ คนพิการ/ ทุกกลุ่ม
๘.	การเพิ่มช่องทางการให้บริการและช่องทางการรับฟังความคิดเห็นเพื่อรองรับผู้ใช้บริการในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ	กพร./สนง.	การเมือง การปกครอง	เด็กและสตรี/ ผู้สูงอายุ/ คนพิการ
๙.	การจูงใจนัดจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้กับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ	กพร./สนง.	การเมือง การปกครอง	ผู้สูงอายุ/ คนพิการ
การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรประเภทต่าง ๆ ในหน่วยงาน				
๑๐.	การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุและบุคลากรประเภทต่าง ๆ ในหน่วยงาน	กจ./กผ.	เศรษฐกิจและ ธุรกิจ	ผู้ใช้แรงงาน/ ผู้สูงอายุ
๑๑.	การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุและบุคลากรประเภทต่าง ๆ ในภาคเอกชนสำหรับงานที่จัดจ้างบุคคลภายนอก (Outsource) ทำแทนกรมที่ดิน	พด./สนง.	เศรษฐกิจและ ธุรกิจ	ผู้ใช้แรงงาน/ ผู้สูงอายุ
การจัดสวัสดิการ				
๑๒.	การจัดสถานที่เพื่อรองรับการดูแลบุตรของบุคลากรและประชาชนผู้ติดต่อราชการ	สนง.	เศรษฐกิจและ ธุรกิจ	เด็กและสตรี
๑๓.	การให้ทุนช่วยเหลือการศึกษาบุตรเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน	กจ.	เศรษฐกิจและ ธุรกิจ	เด็กและสตรี

**๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดินที่สนับสนุนส่งเสริม
การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)**

จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) พบว่า มุ่งเน้นการคุ้มครองประชาชนและชุมชนไม่ให้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนอันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ ป้องกัน บรรเทาหรือแก้ไขปัญหาระบบเชิงลบ ซึ่งเกิดจากการประกอบธุรกิจ ตลอดจนการส่งเสริมแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อ และเคารพ สิทธิมนุษยชนตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมุ่งหวังให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่าง ยั่งยืน ประกอบกับข้อท้าทาย ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจ กับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่ผ่านมา เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของกรมที่ดิน ที่สอดคล้องและสามารถสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับ สิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) แยกเป็น

๔.๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนาของกรมที่ดิน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วย ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ประกอบด้วย

(๑) การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนสำหรับงานที่จัดจ้างบุคคลภายนอก (Outsource) ทำแทนกรมที่ดิน จากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ทำให้แรงงานผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทเพิ่มมาก ขึ้นในตลาดแรงงานของประเทศ ทั้งส่วนที่เป็นการจ้างงานในระบบ และการจ้างงานนอกระบบ ดังนั้น เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศอย่างสมบูรณ์ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับ แรงงานผู้สูงอายุและจ้างแรงงานสูงอายุเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นได้จริง

(๒) การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ กรณีที่ภาคเอกชน ขออนุญาตดำเนินการหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของจังหวัด กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

(๓) การพิจารณาสอบสวน พิสูจน์สิทธิ์และออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชน ผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดิน ด้วยการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินให้กับประชาชนที่มีเอกสาร การครอบครองที่ดินตามที่กฎหมายกำหนด และอยู่นอกเขตที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ

๔.๓.๒.๒ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกรมที่ดินที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ข้อท้าทาย และข้อเสนอแนะตามที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการฯ ดังนี้

ตารางที่ ๒ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม/ประเด็นสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ	ตรงกับแผนราย รายด้าน	ตรงกับแผน รายการกลุ่ม
การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน				
๑.	การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนสำหรับงานที่จัดจ้างบุคคลภายนอก (Outsource) ทำแทนกรรมที่ดิน	พด./สนง.	เศรษฐกิจและ ธุรกิจ	ผู้ใช้แรงงาน/ ผู้สูงอายุ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์ที่ดิน				
๒.	การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ	สนง.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม
ประเด็นตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒*				
๔.	การดำเนินการสอบสวนสิทธิของผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินและออกเอกสารสิทธิตามกฎหมาย	สนส./กทผ./ ศรท.	การเมือง การปกครอง	ทุกกลุ่ม

๔.๓.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มุ่งสะท้อนให้เห็นความตั้งใจของกรมที่ดินในการนำหลักการด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ปฏิบัติในหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนทุกกลุ่ม โดยในระยะแรกเริ่มในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรกของกรมที่ดิน จึงได้กำหนดตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในแต่ละแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

ส่วนที่ ๕

การติดตามและประเมินผล

๕.๑ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยได้ดำเนินการผ่านกลไกการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นกรรมการและเลขาธิการ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนงาน วาระแห่งชาติ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจน กำกับ ติดตาม ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามวาระแห่งชาติ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

โดยมีคณะกรรมการประสานความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชน และขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ซึ่งมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้กำหนดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ดังนี้

๕.๑.๑ การติดตาม (Monitoring) ผลการปฏิบัติงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตามแบบรายงานที่กำหนดไว้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปีละ ๑ ครั้ง ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม ของทุกปี

๕.๑.๒ การประเมินผล (Evaluation) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานผลการปฏิบัติตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เพื่อให้การติดตามประเมินผลเกิดประสิทธิผล และมีการประเมินผลสำเร็จของแผน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการหรือกลไกเพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้แผนไม่บรรลุเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนแผนฉบับใหม่ให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้

สำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นประธานคณะกรรมการ เป็นกลไกหลักในการกำกับดูแลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) นอกจากนี้ มีกลไกการขับเคลื่อนที่ช่วยกำกับดูแลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชน

ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีการติดตามผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ปีละ ๑ ครั้ง ทุกสิ้นปีงบประมาณ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่าน ๓ ช่องทาง ได้แก่ ผู้ประสานงานหลักประจำหน่วยงาน (Focal Point) ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ และการรายงานผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ ผ่านระบบรายงานผล <http://nap.rlpd.go.th> โดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะรวบรวมข้อมูลจากทุกช่องทางเสนอคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการฯ และเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลระยะครึ่งรอบ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๘) และระยะเต็มรอบ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๕.๒ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) กองแผนงานจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงานของสำนัก/กอง/สำนักงาน ที่ดินจังหวัด/สาขา เพื่อจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) ระยะครึ่งรอบ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘) และระยะเต็มรอบ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐) เสนออธิบดีกรมที่ดินต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (๒๕๖๕). แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กรุงเทพมหานคร:
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (๒๕๖๖). แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กรุงเทพมหานคร:
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (๒๕๖๖). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมที่ดิน. (๒๕๖๕). แผนปฏิรูปราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐). กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน
- กรมที่ดิน. (๒๕๖๗). แผนปฏิบัติการกรมที่ดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน

ที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำ

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

Department of Lands Action Plan On Human Rights (ค.ศ. 2024 – 2027)

ที่ปรึกษา

นายพรพจน์ เพ็ญภาส

นายวราพงษ์ เกียรตินิมรุ่ง

นายเปลี่ยน แก้วฤทธิ์

นางพนิตาวดี ปราชญ์นคร

นายบุญธรรม ห่อไพบูลย์สกุล

นายวสันต์ สุภาภา

อธิบดีกรมที่ดิน

นายช่างใหญ่ (ที่ปรึกษาด้านวิศวกรรมสำรวจ)

รองอธิบดี รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านประสิทธิภาพ
กรมที่ดิน

รองอธิบดี

รองอธิบดี

รองอธิบดี

ทีมงานผู้จัดทำ

นางสาวปัทมา ท่าทราย

นางสาวอัจฉรา อุ่นใจ

นางสาวกนิษฐนันท์ พงษ์วิจิตร

นางอนุธิดา พูนยิ้ม

นางสาวอัญชลี แสงทรัพย์

นางสาวแสงจันทร์ แมนสืบชาติ

นางสาวณัฐธิดา แสงสุระธรรม

นายภูวนาถ รัตนแก้ว

นางสาวสุภรัตน์ ตนะทิพย์

นางสาวเจนจิรา บุญเรือง

นายธนกฤต สุวรรณบัณฑิตย์

นายปกป้อง รัตนบุญยัติ

ผู้อำนวยการกองแผนงาน

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานแผนงานและงบประมาณ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มแผนงานและยุทธศาสตร์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

พนักงานบริการทั่วไป

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

พนักงานธุรการ

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๗๐)

Department of Lands Action Plan On Human Rights (ค.ศ. 2024 – 2027)

กรมที่ดิน กองแผนงาน

แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนกรมที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)